

4.ÜNİTE

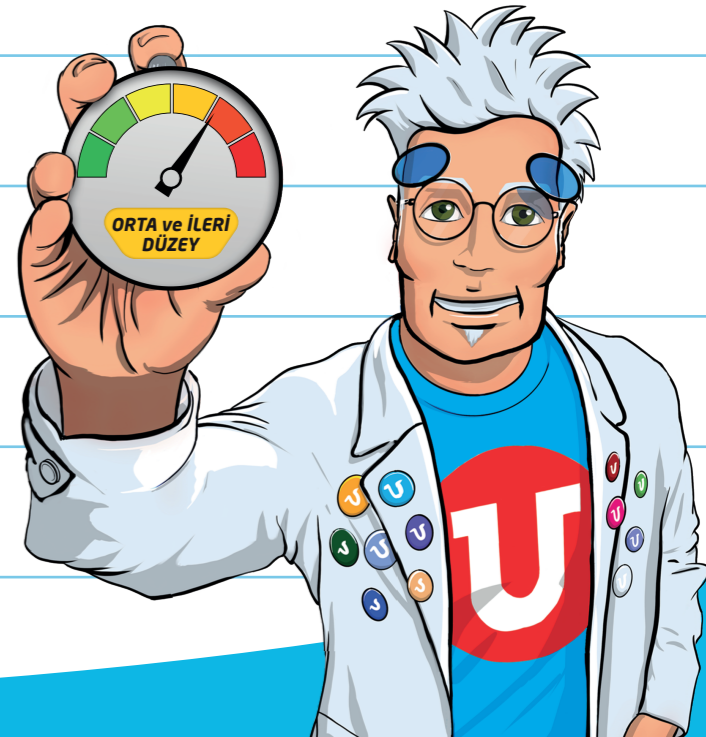
U

TYT Orta ve İleri Düzey Dil Bilgisi Soru Bankası

Cümlelerin Öğeleri

RAMAZAN EFE AY

CÜMLENİN ÖGELERİ

YÜKLEM

Y - Ö - N - T sıralamasından taviz vermeyin!

- Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.
- Sağanak altında gülenle ağlayan fark edilmez.
- Bu çocuk ele avuca sığmıyordu.
- Bu araba bizim değil.
- Bizi buraya getiren rüzgârın çağrısıydı.
- Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
- Ciddi, çalışkan, yuvasına düşkün bir adamdı.

Özne

Yüklemin bildirdiği işi yapar.

- ★ Yüklemden sonra mutlaka ilk önce özne bulunmalıdır.
- Çocuğu, yeni yeni yürüyordu.
Çocuğu pek nazlı yetiştirmişti.
- Su gibi akardı adın dillerde.
- Gece bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış.
- Onu görünce ilkbaharın leylak kokuları sarıyor etrafımı.
- Kitapların da galipleri ve mağlupları vardır.
- Edebî türleri birbirine benzeyen birbirinden ayrılan yönlerini belirlemek zordur.
- Sevmiyorum suyunda yıkanmış rüzgârı.

Nesne(Düz Tümleç)

Öznenin yaptığı işten etkilenen sözcüklere "nesne" denir.

Nesne, geçişli fiillerde olur.

Belirtili Nesne: Yükleme soruları "neyi, kimi" sorularına cevap verir. "i hâl" ekini alır.

Belirtisiz Nesne: Yükleme sorulan "ne" sorusuna cevap verir.

- Sınav konularının değişmesi hepimizi ilgilendirir.
- Huzurevinde yaşlıları ziyaret ettik.
- O gün anlamalıydım bu ilişkinin yazgısını, takvim tutmazlığını.
- Her kitaplık bir cezaevi kapatır.
- Ona "Sana güvenimin tam olduğunu bil". dedim.

Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)

Yüklemün yöneldiği, bulunduğu, çıktığı yeri gösteren ögedir.

★ Bir sözcüğün dolaylı tümleç olabilmesi için mutlaka "e, de, den" hâl eklerinden birini alması gerekir ama bu eklerden birini almış her sözcük dolaylı tümleç olmak zorunda değildir.

★ "neden" sorusu, bir durumun sebebini bulmak için (niçin) kullanılıyorsa zarf tümleci olur.

→ Zaman, nankör bir arkadaştır insana.

→ Bir selam geldi bana o nazlı güzelden.

→ 1960'lı yıllarda romanlarda toplumsal kaygılar işlenmişti.

- Arkadaşım heyecandan konuşamadı.
- Ali Bey, Mehpeyker'e Çamlıca'da ilk görüşte âşık olur.
- Arabayı ileriye / ileri al.
- ★ Bu elbise Naciye'ye ninesinden kalmış.

UZMANLAR
YAYINLARI

Zarf Tümleci

Yüklemnin anlamını,

durum (nasıl) zaman (ne zaman) miktar (ne kadar) yön (nereye?)

ve soru yoluyla sınırlayan, tamamlayan sözcüklerdir.

- Gece bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış.
- Dün gece epeyce düşündüm Sena'yı.
- 45 yaşındaki kadın korku dolu gözlerle içeri girdi.

Edat Tümleci

Ne ile, kiminle

ne için, kim için

neye göre, kime göre

sorularına cevap verir.

- Akamzeri Melek'le eee binerek daa çıktık.
- Bu evi çocuklarım için aldım.
- Yapılandırıcı dil yaklaşımına göre, dinleme, gelişimsel ve etkileşimsel bir süreçtir.

★ *ile edatını alam sözcük durum bildirise zarf tümleci olur:*

Eşyaları güçlükle arabanın bagajına sığdırabildik.

*Cümlenin ögeleri bulunurken **cümle dışı unsurlara** dikkat edilmelidir.*

→ *Ey yârenler aşk bir güneşe benzer.*

→ *Eyvah, öğretmen geliyor.*

→ *Olanları ne var ki size anlatamam.*

Soru cümleleri değişik ögeleri buldurmaya yöneliktir.

Sorulara verilecek cevaplar hangi ögeyi oluşturuyorsa soru cümlesi onu buldurmaya yöneliktir.

→ *Dün sınıfta ağlayan kimmiş?*

→ *Sizi bu kadar ne korkuttu?*

→ *Tarlalara bu sene ne ekelim?*

“mi” edatıyla oluşturulan soru cümlelerinde mi hangi ögeden sonra gelmişse soru o ögeyi buldurmaya yöneliktir.

→ *Bu soruyu bana mı soruyorsun?*

→ *Okula güvenlik görevlisi alınacak mıydı?*

Cümle Vurgusu

- ★ Cümlenin en önemli ögesi **yüklem**dir.
- Dedem her gece gitar çalardı.
- Arkadaşlarım hep burada bekler beni.
- Geldi yolunu gözlediğim yâr.
- Sanatçı, toplumun aynasıdır.
- Öğretmen ödevi dün mü vermiş?

Ara Söz - Ara Cümle

- Türkçeyi, en sevdiği dersi, hiç kaçırmazdı.
- Komşumuzun kızı -sen de bilirsin- kocaya kaçtı.